

УСТАВНИ ПОЛОЖАЈ ГРАДОВА И ГРАДСКИХ ОПШТИНА

Град је јединица локалне самоуправе која представља економски, административни, географски и културни центар ширег подручја и има више од 100.000 становника, али су могући и изузеци када постоје посебни економски, географски или историјски разлози. Град има могућност да има шире надлежности од општине, као и да образује градске општине.

Уставни положај града Београда

Град Београд је Уставом одређен као посебна територијална јединица, због тога што је Београд главни град и административни и политички центар државе и представља сложену социјалну, привредну, културну и просторну целину. Положај града Београда уређује Законом о главном граду и статутом града Београда.

Општине

За оснивање једне општине потребно је имати најмање 10.000 становника, али су могући и изузеци када постоје посебни економски, географски или историјски разлози.

Територија и седиште јединице локалне самоуправе се одређује Законом о територијалној организацији који утврђује критеријуме за оснивање општина и градова. Оснивању, укидању и промени територије јединице локалне самоуправе обавезно претходи референдум.

Општина преко својих органа, у складу са законом и Уставом:

- доноси програме развоја
- доноси буџет и завршни рачун
- доноси урбанистичке планове
- утврђује стопе изворних прихода општине
- уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности
- доноси програме уређења грађевинског земљишта
- доноси програме и спроводи пројекте локалног економског развоја
- стара се о заштити животне средине
- оснива установе и организације из области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дечје заштите...
- управља имовином општине и користи средства у државној својини и стара се о њиховом очувању и увећању
- организује вршење послова правне заштите својих права и интереса

У циљу ефикаснијег и рационалнијег оставривања права и обавеза грађана и задовољавања њихових потреба од непосредног интереса за живот и рад, вршење појединих послова државне управе, поверен је свим или појединим општинама. Општина, као поверене послове, обавља поједине послове инспекцијског надзора из области просвете, здравства, заштите животне средине, рударства, промета робе и услуге,...

У оквиру реформе система локалне самоуправе, а у циљу ефикаснијег рада локалних самоуправа и бољег пружања услуга грађанима и привреди, Министарство је у сарадњи са СКГО, припремило јединствени попис поверених послова које обављају јединице локалне самоуправе . Поред тога, Министарство ради на и јединственом попису изворних послова које обављају јединице локалне самоуправе.

Органи јединица локалне самоуправе

Скупштина општине/града је представнички орган грађана и представља највиши орган општине који врши основне функције локалне власти. Чине је одборници које грађани бирају на непосредним изборима тј. тајним гласањем.

Извршни органи општине/града су председник општине и општинско веће. Њих бира скупштина општине. Председник општине и његов заменик бирају се из редова одборника, али им избором на те функције престаје одборнички мандат. Овим се обезбеђује да они и даље имају легитимитет који се добија учествовањем на изборима, али се истовремено обезбеђује ефикасна контрола вршења извршне власти од стране представничког тела, која је могућа само ако се вршење ове две функције раздвоји. За чланове општинског већа такође важи неспојивост функција тј. не могу истовремено бити и одборници и чланови већа.

Општинска/градска управа врши послове локалне управе тј непосредну извршну власт, као и стручне послове које утврди скупштина општине и извршни органи. Нови приступ је деполитизација и професионализација општинске управе, што се пре свега огледа у начину постављања руководиоца, који сада на овај положај долазе на основу јавног огласа, на пет година.

Облици непосредног учешћа грађана у оставривању локалне самоуправе су грађанска иницијатива, збор грађана и референдум. Најмањи број потписа који је потребан за пуноважно покретање грађанске иницијативе одређује се статутом јединице локалне самоуправе, и износи 5 одсто бирача.

Месне заједнице, као облик интересног организовања становништва у селима и деловима градских насеља, имају дугу традицију у нашој земљи. Месне заједнице нису јединице локалне самоуправе, али оне свакако имају велики значај за задовољавање заједничких и свакодневних потреба локалног становништва, нарочито у сеоским срединама.

Однос централних и локалних власти огледа се у међусобној сарадњи, али је у овлашћењу централне власти и да врши надзор над законитошћу рада и аката органа јединице локалне самоуправе, у складу са Уставом и законом.

Јединице локалне самоуправе, њени органи и службе могу удруживати средства и образовати заједничке органе, предузећа и установе у складу са законом и статутом, а све у циљу задовољавања заједничких интереса.

Своје сомболе (грб и застава) и њихову употребу јединице локалне самоуправе самостално одређују и не морају више тражити сагласност министарства надлежног за послове локалне самоуправе. Скупштина јединице локалне самоуправе утврђује празнике и одлучује о називима улица, тргова и других делова насељеног места, уз претходну сагласност министарства надлежног за послове локалне самоуправе.

О локалним изборима

Грађани Србије своје представнике у скупштинама – одборнике који се бирају на период од четири године на непосредним изборима тајним гласањем, по пропорционалном изборном систему.

Изборни систем је организован тако да у највећој могућој мери омогући грађанима да у скупштинама у својим јединицама локалне самоуправе буду репрезентовани на онај начин који ће допринети остваривању њихових потреба и интереса и бољем и квалитетнијем животу у локалној заједници.

Важећи Закон о локалним изборима уређује пропорционални изборни систем. Основне карактеристике овог система јесте постојање једне изборне јединице, гласање за изборне листе и изборни праг од 5%. Мандати се додељују кандидатима по њиховом редоследу на листи, што је правичније решење, јер грађани имају јаснију слику коме тачно иде њихов глас и ко ће носити одговорност кад их буде представљао у скупштини.

У складу са одлуком Уставног суда, дошло је и до укидања једног од најспорнијих института нашег изборног законодавства – бланко оставки што је свакако велики корак у демократизацији изборног система и приближавању стандардима изборних регулатива.